

úgy, mint aki szabadul, és cinkos haversággal gondoltam ifjúkori magamra, aki nem volt elég érett, nem volt eléggé férfi ahhoz, hogy érdemes legyen csapdába ejteni, aki *megúszta*, aki számára Juci most már sose lesz más, mint az a tizenhat éves kislány a síófoki park kavicsos útjain, fehér estélyi ruhában, amely talán suhogott is, ahogy lépett, rajtam *fehér szmoking* volt, gomblyukamban vörös szegfű, és *lehet*, hogy csókolóztam is Jucival, messzi pedig azt játszotta egy zongora meg egy dob, hogy *Coffee in the morning, and kisses in the night...*)

Bálint Tibor

MIÉRT MÚLIK EL MINDEN, AMI SZÉP?

Egy asszony járta a várost a nyáron különös öltözékben, hátán hatalmas batyuval, amelyen szivárványszínű sáv ívelt át, mintha zivatar utáni égboltot cipelne magával. Ha a gönc tetejébe nem lett volna kitűzve az ausztrál zászlócska, a gyerekek bizonyára már ott lóstattak volna a nyomában, bolondot sejtve benne. Hiszen az idős nő fején malomkeréknyi kalap diszelgett, amelynek karimájáról széki, torockói meg kalotaszegi apró alakok csüngtek, lányok s legények a maguk népviseletében, s úgy lendültek egymás nyomába a hölgy lépkedése közben, mint a körhintán. De még ennél is furcsább volt, hogy az asszony, a hátára kötött batyu alatt görnyedve, diványpárnát szorított a melléhez féltő ragaszkodással, mintha a két reá himzett játszadó cicát védené az utcák hancúrozó kölykeitől.

A város lakóit már semmi sem botránkoztatja meg turistaforgalom idején; szokva voltak a tenyérnyi színes bugyikban felbukkanó lányokhoz, akik fényes nappal a főtér környékén lebegtek vagy bujkáltak az árkádok alatt, mint halak az akváriumban. Láttak élemedett korú miniszoknyás aggszüzeket, akiknek a divat kajánul fölfedte bágyadték ereiket puhán rezgő lábszáraikon – egyszerűen ismerték az önfeledt meztelenedés minden változatát, és a legritkább maskarákat is, de ez a körhintakalapos matróna mégis meglepte őket, mert úgy érezték, hogy már a szájalom és a neveltség határán vonszolja holdutasokéra emlékeztető csizmáit...

Széthúzódva utat nyitottak előtte a járdán, s olykor boldogan mosolyogtak egymásra, hogy tanúi lehetnek egy olyan látványnak, amely eddig bizonyára csak a világvárosok polgárainak adatott meg. A vendég hölgy azonban nem sokat törődött velük, mert emlékezetének kihagyásos pillanataiban ő maga sem tudta, hol jár, miként került ide, mi a célja valójában. Csak húzta a lábát, s a tekintete védekezően meredt jobbra-balra, ha pedig tisztulni kezdett az elméje, és fölködlött előtte a szándék, amely tizenöt ezer kilométernyi távolságból ide vezette, józan és egészséges ingerültség váltotta fel arcán a fáradt beletörődést, s ilyenkor méltatlankodva motyogta, hogy egyetlen ismerőst sem lát, holott régen, ha kilépett az utcára, már messziről kiáltotta valaki a nevét: Mari!

„Világvége, világvége! – gondolta a füledt batyu alatt nagy csalódással. – Gazdagnak

gazdag vagyok, de egy akkorka ismerősöm sincs itt, mint a kisujjam. Még a halottak sem szólongatnak, mint ott a távolban!”

Huszonnyolc esztendeje nem járt idehaza, sokféle betegség ugrált át rajta azóta a kenguruk földjén, idő előtt megvénült, s a tavaszon úgy érezte, hamarosan meg is hal, hacsak át nem kél az óceánon, mert egy éjszaka különös álmot látott: a magasságban mintha fénylő tej keveredett volna tintával, a kékség pedig több folyóból ömlött a fehér tengerbe, s ő egy idő után meglepődve tapasztalta, hogy emelkedni kezd, egyre gyorsabban emelkedik, kétoldalt a füle mellett sívít a levegő, neki meg csurog a könnye a félelemtől és a boldogságtól, és már azt se bánja, ha lemarad a lábáról a papucs, oly jólésőn csiklandozta a talpát a szédítő repülés, miközben az ég magához szívja őt.

Másnap, amikor elmesélte látomását Pileának, a maori asszonynak, akit magához vett, fölpillantott a mennyezetre, mintha újra látni akarná az álombeli eget, s hirtelen sugallatot érzett, hogy tegyen pénzzé mindent a férje után maradt örökségből, s térjen haza mielőbb. Szeme ijedten vergődött arcának rozsdásodó rácsozata mögött, s közben észre sem vette, hogy a bennszülött semmi kis vénség, aki jó órája aprít egy fő hagymát, noha az már apróbb az egyhetes nyúlfióka fogánál is, vékony tücsökhangon sírdogál, s hogy hátának púpos kiszögellése mind hegyesebb lesz, s már-már az is olyan, mint egy kendős fej, mint önmaga csökkenő másának a szembetűnő jelképe.

„Maga egy ideje mind ellenem álmodik, itt akar hagyni, mint egy rühös macskát! – szipogta –, de Pilea megjósolja, hogy nem sok öröme lesz abban a hazatérésben... Sötétség veszi majd körül, és semmit sem talál meg abból, amit keres... Beteg embernek ilyenkor már csak a végső útra szabad gondolnia, s pusztán arra készülődnie!”

„Lehet, hogy ez lesz az én végső nagy utam, de mennem kell, mert szólítanak a halottaim!”

„Itt korallba, gyöngybe temetkezhetne, maguknál pedig, az erdélyi temetőben, szivályos, agyagos a föld: így mondta egyszer!”

„Mond az ember sok mindent, de a föld olyan, hogy a várakozástól meg a szeretettől végül porhanyós lesz, mint a gesztenye!”

Ekként beszélgettek az álom után, s ő most itt volt Szamosváron, a különös látomás földjén, és sokan már történeteket tudtak róla: mesélték, hogy néha megoldja a batyuját, s babákat, lantfarkú madárkákat, apró játék kengurukat, rágógumit osztogat a gyermekeknek; volt, aki a temetőben látta, amint siratóasszonyként jajgatta szét a bánatát a sírhantok között, s volt, aki tanúként bizonygatta: a *Szép Kilátás*nál száz dollárt tett le a szállóvendéglő asztalára, és puliszkát rendelt frissen habzó tejjel. Furcsa riadalom támadt ebből, de szerencsére a tengernagynak beöltöztetett köszönőember itt legeltette teheneit a kanadai nyárfák és a tujafenyők alatt, és a két pincérgyerek, akinek az ujjában még benne bizsergett a fejés ősi módja, már szaladt is a vederral s egy alacsonyabb bárszékkal, hogy kinézze a legfeszesebb tőgyű tehenet a marhalepényekkel telehullatott sétányok mentén...

Nem lehetett tudni, mi igaz a pletykákból, de az idős hölgy reggeltől estig bandukolt, járta a külnegyedeket: keresett valamit, de nem találta, s valójában ettől zavarodott meg annyira, hogy már nem is érezte a kalapot zsibbadó fején. Kereste a *Forduló* utcát, azt a nyilvánosházat, ahova megejtett lányként gyanútlanul cselédlánynak elszegődött, hogy aztán Mamuka a magzatelhajtás költségével megszarolja és bekényszerítse a szajhák közé, a *tisztátalan edények közé*, ahogy azt Pál apostol nevezi egyik levelében... Kereste a *Felhővár* környékét, ahol üzletileg már önállósulva fogadta a férfiakat, s ahol

még a sikátorok, följárók, kicsiny utcák nevei is mind a csillagos mennyboltra emlékezettek. Keresett egy házacskát a *Lépcső* utcában, egy dülöngő fáskamrát, egy cöveket, hegyében a kopott zománcú lila fazékkal, keresett egy cserép muskátlit, egy csüngő esőcsatornát, egy tenyérnyi ultramarin színű falat, amely eléje idézte a múltat.

Nyaka meggémberedett a hajlott cipekedésben, és ő szuszogva, egyre fáradtabban pillantott ki a batyu alól, miközben a beépített külnegyedekben lépdelt, de a tömbházak vigyorogva hátráltak, százszor harminckét fogukat mutogatva. Közelinek látszótak, pedig távol voltak, és az öregasszony néha már nem is bánta, hogy talán sosem éri el a szabályos idegenségnek ezeket a betonhasábjait, sőt úgy tetszett neki, épp előle szaladnak, s olykor motyogva megfenyegette őket: fussatok is, bolondok, mert szétütök közöttetek! Hova rejtettétek az utcámat?! Ti nem az én városomból vagytok, még szagotok sincs, nemhogy lelketek volna!

S ezen megint elmosolyodott a maga különös, szenvedő módján, amelyet nem mindenki ért meg. Az első éjszakát egy huzatos belvárosi kapu alatt töltötte, a batyura hajtva a fejét, két komor szemeteskuka őrsége mellett, mivel gyanús külseje miatt nem fogadták be szállodába: mihelyt a hotelportás észrevette befelé nyomakodni idétlen göncével s azzal a kalappal a fején, a vállát megragadva kifelé tuszkolta, háttal az ajtónak, s utána még le is pallta a kezét, mint aki valamilyen tisztátalan dolog megérintésére kényszerült.

De az asszony reggel ismét elindult megkeresni azt az utcát, azt a házat, és sértődöttségében senkinek sem vallotta be, hogy képtelen eligazodni. Csak a tekintete lett egyre élesebb, szigorúbb és elszántabb, mert ímé beteljesedett rajta Pilea jóslata – gondolta –, és valóban sötétség veszi körül, oly tanácstalan, mint egy elveszett kisgyerek, és érzi, hogy megromlott az emlékezete. Ez a romlás már otthon megmutatkozott rajta, amikor dugdosni kezdte az ékszerait, hogy aztán ő maga se találjon rájuk, és olyankor kétségbeesett, kisápadt és szédülni kezdett, és hányingere volt a szédüléstől; de annál nagyobb lett az öröme, amikor a sosem viselt kedves és drága karperecek, nyakékek, fülönfüggők megint ott csillogtak a tenyerén, mosolyogva, könnyes szemmel még föl is kiáltott, hogy boldogság, boldogság, az ilyen pillanatokért érdemes élni, s most már oly biztos helyre dugta el a kincseit, ahol később már meg sem találta őket.

Bármennyire gyöngö volt is azonban az emlékezete, kálváriás útján egy ízben fölsejlett benne, hogy a batyu mélyén, gyöngyszegélyű kis táskában a *Lépcső* utca fényképe mellett ott kell lennie a háború utáni város térképének is. Sok és gyötrelmes munkával előkotorta, s mikor ismét visszakerült a belvárosba, megállt a közlekedési milicista fiülkéje mellett, az óriási uborkáskanna mellett, ahogy a gyalogjárók csúfolták az üvegketrecet, s várt elszántan. Jó negyedóra múlva jött is a fehér sapkás fiatal őrzvezető, kezében félmaréknyi hajtásával, s akkor ő a díványpárnát a göncére fektetve fölkapaszkodott a fiülkéhez, szétteregette a hajtásai mentén foszladozó papirost, ujjával egy kis körbejelölt helyre bökött, ahol régebb a kedves utcák kapaszkodtak fel a sánc oldalán a Felhővár tetejébe: a *Skorpió* meg a *Fiastyúk*, a *Baktériót* meg a *Nagymedve*, az *Ökörhajcsár* és a *Vadászebek*, a *Csillagvizsgáló* és a *Galilei*, fönt a magasban pedig a *Bereniké haja*, jelképszerűen. A milicista a térkép fölre hajlott, érdeklődően nézegette, aztán félretolta.

– Ezek az utcák már nem léteznek, mamus!... Meghaltak, lebontották őket még '62-ben, s ma már '89-et irunk!

A hölgy megdöbbenve nézett föl a milicistára, ajka elvértelenedett, szemének sárgás savója hirtelen megbarnult.

– Azt mondja, lebontották?... De hát hogyan teheték?... Ki adott rá engedélyt?... Amíg én itt voltam, csak három-négy házat vertek szét, és úgy volt, hogy leállnak a rombolással...

De az őrzető nem szánhatott rá sok időt a benzingőzben és a motorok robajlásában, s inkább rásípolott onnan a magasból néhány járókelőre, aki belegyalogolt a pirosba.

– Bizonyára rosszul emlékszik a tiszt úr, vagy csak tréfál... – motyogta a tájékozatlan teremtes.

Ezután az idős hölgy a belvárost járta; mutogatta a térképet ennek is, annak is, de az emberek nem tudtak eligazodni a hártyszerűen elvékonyodott papirososon, és csak bólintottak, mint akik megértik egy ilyen asszony érdeklődését, segíteni azonban nem tudnak rajta, így hát jobb, ha odébbállnak, mielőtt szereplőivé válnának egy mulatságos jelenetnek. De a város *bennszülöttei* között mégis akadtak olyanok, akik emlékeztek azokra az utcákra, egy trafikosnő le is rajzolta az útvonalat, amelyen odaérhet, azt is megmondta, hányas buszra üljön, hol szálljon le, de a különös vendég újra olyan nyugedbe került vissza, ahol már három ízben is járt, és a csillagvizsgáló kupoláját sem látta. Valaki kovártélyt ajánlott neki a Búza utcában, a régi várfal tövében, közel a *Tük-rös házhoz*, amelynek kirakatában egykor a legcsinosabb üzleti lányok kínálgatták esténként magukat: sötét harisnyás lábukat fölkecskézték, hogy lábszáruk fehérje csábitón kiáltozzék a fekete szín fölött, miközben hosszú szárú szipkákából eregették a füstöt a pohár vermutjuk mellett, s rá-rákacsintottak a bámész férfiakra. Mire a vendég hölgy már odaért, kimerülten vonszolta csizmáit, a szeme izzott, száját levegőre szomjasan eltátotta. Olykor hallotta a nesztelen, ijesztő gitárpengést is a szíve felől, mintha hideg ujjak szaladnának át annak izomhúrjain, s megállt, és remegve figyelt: csak össze ne essék az utcán, mielőtt megpillanthatná még egyszer azt a környéket, azt az utcát, azt a házat. És ekkor, mintha lázas önkívületében túnt volna fel, amint kinyitotta a szemét, a *Debella* állt előtte, akivel sokáig együtt szolgáltak Mamukánál, amíg az elalaktalanodott barátnőt egy púpos fodrászsegéd, Hikimiki ki nem váltotta a bordélyházból.

– Mari, Sánta Mari, lelkem, aranyom! – kiáltotta a testes Vilma meghatódva, mert valóban Mari volt az, rögtön felismerte őt már a bicegő járásáról is. A széles karimájú kalapon meglendültek a hintázó apró népi figurák, sajátos viseletükben, és a messzire szakadt vándor most hitetlenkedve nézte, mennyire megöregedett a Debella, aki bevezette őt a fizetett szeretkezés bűvös-bájjos dolgaiba, hogy ne kelljen túl sokat foglalkoznia egy-egy *vendéggel*: megtanította kevés pénzből is igézően öltözködni, s egy napon azt is bemutatta neki, mi mindenre jó egy frissen töltött szódásüveg, amellet, hogy sziporkázó fröccsöt készíthet vele, ha hidegen tartja... Vilma szemkarikái, mint az egymásra csúszott és megfeketedett réztallérok most füzérben csüngtek alá, és a messzire szakadt vándor csodálkozva nézte, mennyire megöregedett a Debella, akár csak ő maga is. Hangja elmélyült a dohányzástól, csak a tekintete maradt jóságosan és mohón fürkésző... – Már azt hittem, meghaltál, mert még egy levelezőlapot sem kaptam tőled, kisanyám, és semmi hírt nem hallottam felőled, csókolom a szívedet! – mondta.

Többször is magához ölelte, könnyezve megcsókolta jobbról is, balról is, nagy, nyálas, cuppanó csókokkal, aztán, elesettségét látva, bevezette a lakásába, lehúzta szőrnyű

csizmáit, lehántotta apadt faráról a ráncokba vasalódott nadrágot, forró teát hozott neki, sokáig dörzsölte balsamos szerekkel a lábát, egész testét; végül megfürösztötte, ágyba fektette, s utána napokig ott ült mellette, éppen csak az üzletkegig szaladt el néha-néha öt-tíz percre. Az első éjszakán hajnalig csak a múltat idézték, nem tudtak elaludni.

– Emlékszel arra az utcára, arra a házra, ott a *Felhővár* oldalában? – mosolyodott el Sánta Mari a sötétben. – A szappanos lé buborékokat vetve csurgott ki a kapuk alatt az árokba; zsendely bádogra roskadt, rozsdától vöröslő bádog cserépre ereszkedett, és *Jakob lajtorjájának kőfokai*, ahogy a *Lépcső* utcát neveztük, mintha a kék égbe vezettek volna... Minden olyan szép volt, olyan, de olyan szép...! Miután beajánlottál pincérnőnek a *Szürke medvébe*, amelynek a pincehelyiségeiben a belügy titkos cellőlvőldét rendezett be a félrészeg és már részeg szekus tiszték szórakoztatására, egy őrnagy ahhoz kapott kedvet egy napon, hogy fogadásból kilője a pezsgősüveget az én lábszárom közül. Emlékszel...? Akkor otthagytam a vendéglőt, pedig jól lehetett keresni... No de mindig volt négy-öt *tanítványom*, a külvárosi kölykök, nagy fülű, szepegő diákok közül, akiket szeretkezni tanítottam; ma már nem is tudom, miért, de mindig engem kerestek meg a kis buták...

Most a Debella is elmosolyodott:

– Sok minden megváltozott, amióta elmentél... Meghalt Hikimiki, aki kiváltott engem Mamukától: el se fogod hinni, hogy én hűséges voltam hozzá, ő meg kurválkodott mellettem... Mikor megtudtam ezt, elköltöztem tőle, de a halálos ágya mellett virrasztva, később megbocsátottam neki a latorkodását... Mamuka nyolc éve nyugszik a Házsongárdi temetőben, Bácsikám, a kitarottja pedig, aki a hajunknál fogva leráncigált a földre, ha szájaltunk, a Barátok temploma előtt koldul, mert a sok szivarozás miatt le kellett vágni a bal lábát... Hát Szilvásgombócra, a kis Dömöckire emlékszel-e? Esténként hét-nyolc férfival is szobára ment, de mindig azt hajtogatta, hogy ennek ellenére komoly kérője van a vendégek között. És miután a kéglit hatóságilag bezárták – no most fogóddz meg! –, Szilvásgombóc valóban férjhez ment, oly szép kettős ikret szült, hogy ma is mindenki megcsodálja a két fiút!

Mari mélázva nézte a sötétben derengő alacsony, meszelt mennyezetet, s még mindig inkább csak a maga emlékeire figyelt:

– Volt olyan aranyos kis ház is, amelynek a járdáról be lehetett lépni az ablakán, és a földbe süppedt fészek lakói úgy tekingettek elő a muskátlik mögül, mintha titokzatos bokrokban rejtőznének, akár a bennszülöttek... Ledőlt tűzfal fölött fehérenemű száradt a padláson, bizonyára dróttá merevedett denevércincogáson, a szomszéd fáskamrájában bedeszázott kút komorlott, amelybe valamikor belefűlladt egy férfi, és ha a gyerekek lekiáltottak a fedőlécek között: „Hogy vagy, Borbarát?”, a mélyből szenvedő didergőn visszhangzott: „Jaj, bizony rossz itt a mélyben, a sötétben!” Egy napon aztán mégis meguntam a milícia örökös zaklatását, *tanítványaim* beidézgetését, és ekkor szerencsémre, mintha a sors rendelte volna így, egy diszletfestő agglegény, aki minden kedden meglátogatott a gőzfürdő után, bevitt ruhatárosnőnek az operához. Itt ismerkedtem meg később Húsvéti Jánossal, az én dúsgazdag kis öregemmel a *Bohémélet* egyik szünetében, és a *Rigoletto* előadása alkalmával mindjárt meg is kérte a kezem, és elvitt Ausztráliába...

Hallgatott egy keveset, majd erőlködve felült az ágyban:

– Tudod-e, Vilma, hogy ez a diványpárna, amelyet ide is magammal cipeltem, és amelyről most fölemelem a fejem, degeszre van tömve valutával! – suttogetta. – Az én

áldott Jánosom minden vagyonát reám testálta, mielőtt útra indult a *Vének klubtagjai*-val, hogy megkerüljek a Földet. Aki útközben meghalt, amolyan jégkoporsóba fektették, ruhástul, mindenestül, hogy ausztrál földbe temethessék el őket, illendőség szerint, és ameddig a hajó a konstancai kikötőbe ért, már vagy hatan heverték az óriási fagyasztógép zúzmarás rekeszeiben, mint a mélyhűtött vén kakasok, s közöttük, vagyis mellettük feküdt Húsvéti János is... De ez még semmi, mert képzeld, mi történt: miután a bükkfa gatyás parti milicisták átvizsgálták a hajót, és meglelték a hullákat, a román sajtó tüstént világgá kiáltozta a század *páratlan bűnügyi esetét* és annak leleplezését, hogy aztán a beavatottak halálra röhögjék magukat, élen a hajó kapitányával...

Sánta Mari visszahullott a párnájára, és mindketten kárörvendően röhöncséltek.

– Úgy szeretnék valami jót cselekedni ezzel a sok pénzzel! – sóhajtotta később a vendég.
 – Mivel nem volt gyerekem, szívesen áldoznék egy árvaházra, és fedezném egy olyan kórház felépítésének a költségeit is, amelyben a szerelem elesettjeit gyógyítják a legnevesebb bőrgyógyászok... És hajlandó volnék másfél-kétmillió dollárt a városra is hagyni, ha visszaépítenék nekem legalább az én utcácskámat, Jákob lajtorjáját, és a Szamostól drótkötélpályát építenének ki, hogy a kíváncsiak könnyedén eljussanak oda...

Ekkor a Debellán ijedség vonaglott végig.

– Ne szórd a pénzt, kisanyám! – mondta sírásba hajló hangon. – Ami elmúlt, többé nem tér vissza, bármit tegyünk! Előbb rendezz egy pezsgős vacsorát cigányzenével, aztán öltöztess fel a te rongybuba barátnődet; vegyél neki divatos, könnyű topánkákat, selyembugyit, csipkés szélű kombinét, szép krokodilbőr retikült, francia szépítőszereket, hogy kenceficcélje magát, hiszen látod, hogy megöregedett, hogy megcsúfult szegény, miután annyi örömet szerzett a férfiaknak, még Hikimikinek is, de sosem jutott hozzá egy-egy jobb holmihoz...

Mari megígérte a Debellának, hogy elviszi a legnagyobb divatházba, őelőtte öltözteti fel a próbababát, izlése szerint, és vásárlás után taxival mennek haza, de előbb tárgyalni akar a helyi hatósággal az egykori *Lépcső* utca ügyében! Elhatározása olyan erős volt, hogy elküldte meghalt férje névkártyáját, és néhány sort is mellékelte hozzá adományozószándékáról. Az ötödik napon válasz jött a városházától, hogy várják, ő mindjárt kocsit rendelt, és odahajtatott. A polgármester a társalgóban fogadta, ahol a zöld posztóval borított hosszú asztal mögötti falrész a régi Szamosvárról festett kép borította; valami vörhenyes derengés lebegett a város fölött, mintha izzó téglafalak porladnának, és a különös párában, mint Turner londoni festményein, kupolák, aranyozott keresztek csillogtak, s néhány ismerős épület mosolygott elő, mint egy álomban. Mari rögtön a *Felhővár* környékét kereste a tekintetével, és csak később vette észre, mily kicsiny az egykori város a festményen, hogy a várfal gyűrűje még töretlenül veszi körbe azt, és a Szamos az őrtornyokon kívül csillog, gyermekkorának boldog, parttalan önfeladásában...

– Gyönyörű festmény! – ámuldozott a látogató –, de hiszen akkor még a nagyapám sem volt meg születve.

A férfira nézett, aki szemben ült vele, ujjait az állára kulcsolva; érdeklődően s kissé mégis idegenkedve hallgatta őt, látván, hogy Szamosvárt ősi magyar városnak tekintti, s ha nem ébredt volna benne kíváncsiság, elég oka lett volna, hogy kibűjjék a gazdag hölgy fogadása elől. Mari nézte a szép és erős szemöldökű férfit, aki ötvenéves sem

volt még, jóllehet fehér haja, mint hullámos üvegvatta tapadt a fejéhez, amelyen gondok füstfelhője lebegett át, s a vendég hölgy váratlanul így szólt:

– Tudja, milyen szép voltam én leánykoromban, polgármester úr?... Harmincévesen még melltartót sem viseltem... No de ez is lett a vesztém, mert később megismerkedtem egy gazdag emberrel, és az átvitt a világ másik végébe, a kenguruk országába... Most meg egyedül maradtam a reám szakadt nagy vagyonnal, de semmi örömöm benne, hiszen még a házacskát sem láthatom viszont, amelyben laktam...

A városatya a díványpárnára pillantott, amelyet az asszony hatalmas muffként szoritott most is a melléhez, nézte a pamutgombolyagot pofozgató cicák élettelenységbe dermedt játékoságát, s arcán a kétely, a gyanakvás és a százalom mosolya váltakozott: elérkezettnek látta mielőbb tisztázni a látogatás célját.

– Mondja el, hölgyem, miben lehetek a segítségére, és én mindent megteszek, ami módomban áll – szólott.

Mari most már határozott volt:

– Először is szeretném tudni, mi történt a *Lépcső* utcával, ahol laktam, mert sehol sem találok.

A táskájából fényképet vett elő, a polgármester megnézte, bólintott, és azt mondta:

– Igen, ismertem, de lebontottuk a Göncölszekerrel, a Fiastyúkkal meg a többivel együtt, mert szégyenére voltak a városnak.

Fölállt, egy kisebb asztalhoz ment, s vékonyra hegyezett ceruzájával mutogatni kezdte a külnegyedek másán a városrendezés tervét; Mari gyámoltalanul hajolt a makkett fölé, mintha nem az építkezést, hanem a pusztítást szemlélné:

– Azt már ne tessék mondani, hogy az én utcám a város szégyene volt. Én például sosem szégyelltem, és ott voltam a legboldogabb!

A föltartott ceruza megállt a levegőben; a polgármester várt, amíg a vendég elhallgat.

– Ebben a magasságban – mutatta –, lyukakban laktak az emberek, mint az üregi nyulak: bizonyára emlékszik rá...

Mari most lázadó megindultsággal fújta ki az orrát.

– Hogyne emlékeznek! – kiáltott fel. – De főként nyáron húzódtak be az emberek ezekbe a hasadékokba, amikor olyan jó volt közel lenni a csillagokhoz, polgármester úr!...

A férfi most úgy tett, mintha ezt már nem is hallotta volna.

– Itt a sánc alatt pedig alkonyattól kezdve színes rongyokba öltözött lányok illegettek és kínálták magukat a közeli operában följazott iparoslegényeknek meg a hóstáti szolgáltnak, förtelmes betegségeket terjesztve: hiszen jól tudjuk, hogy a kapitalizmusban lenézték és megalázták a nőket, még választójoguk sem volt, és arra kényszerítették őket, hogy árulják a testüket. Más szóval: törvényesítették a prostitúciót!

Sánta Mari egy pillanatig zavarban volt.

– Nem terjeszthettek azok semmiféle betegséget, kérem, mert én magam ügyeltem fel rájuk! – vallotta meg indulatában. – És tudja, milyen kedvesek, okosak, jól neveltek voltak azok a lányok?... Nős férfiakkal sosem feküdtek le, még csak meg sem szólították őket!... Erre nem gondol?...

Visszakerültek a zöld posztóval bevont asztalhoz, ismét ott ültek szemben egymással; Mari megint fölpillantott a festményre, nézte a hegyvonulat ibolyakék tömbjeit a délnyugati láthatáron, és a szemét elfutotta a könny:

– Ön az imént azt kérdezte, miben segíthetne, és én most megmondom: életem

egyik vágya, hogy meglássam az utcámat: építsék hát vissza, és én kész vagyok bármennyit áldozni erre!

Fölrántotta a díványpárna alig látható villámzárát, benyúlt a vastag pamutréteg alá, és szapora egymásutánban rakta ki a pénzkötegeket, vagy százat dollárban és svájci frankban; a polgármester azonban már az asztaltól eltávolodva, hökkenten figyelte a különös szertartást. Egy pillanatig őt is megigézte a sok pénz valutában, aztán már szemrehányást tett magának, amiért belement ebbe az alkudozásba; kezét összekulcsolta a háta mögött, nehogy kényszerűségből is meg kelljen érintenie a fölhalmozott bankót, végül sürgetőn, szinte parancsolón szólt rá a látogatóra:

– Tüntesse el, hölgyem, azt a sok pénzt, még mielőtt valakit bajba kever vele! Sajnálom, de lehetetlen teljesíteni a kérését!

Mari bánatában egy szép estére kibérelte a Leányvár termeit, gyertyafényes, pezsgős vacsorát rendelt, és hatalmas murit rendezett a barátaival s mindazokkal, akik egykor szerették, és most eljöttek köszönteni őt. Marékkal szórta a pénzt, a primás hegedűjébe összehajtogatott százdollárost dugott; Vilmát úgy kiöltöztette, hogy hindu hercegnőhöz hasonlított, és mind a hét pincér kezét csókolt neki. A Debella azonban ezen a ritka estén sem tagadta meg magát, lerészegedve félretolta a rántott pisztrángot, és nokedlit követelt tojáslikőrrel leöntve, majd csúf, rekedtes hangon fölsírt, megtántorodva hanyatt esett székestül, és magával rántotta a terítéket.

Mari jóval éjjél után mindentől megcsömörölve és mindenbe beleunva fizetett, megszökött a mulatságról, és később senki sem tudta, hova tűnt. Pár nap múlva valaki a temetőben vélte ismét felismerni, volt, aki a reptéren látta, mások azt bizonygatták, hogy nem utazott el, hanem visszaöltözött szörnyű maskarájába; fején ugyanaz a kalap van, amelyen apró népi figurák himbálóznak, mint egy kisebb körhintán. Sokan tanúsították azt is, hogy tovább bolyong a külnegyedekben hatalmas batyujával, mintha a nyári zivatar utáni égboltot cipelné a hátán, nehéz csizmáit vonszolva. Olykor megállit egy-egy férfit, és sirásba fulladó hangon azt kérdi:

– Mondja, uram, miért múlik el minden, ami szép – miért?...

Kiss Anna

LEPKEHÁZ

Csak sötét vitorlák

és a vizen
tétovázó
cipők
a tarot
bolondja a
kutyával